

व्याकरणाध्ययनसरणिः

P011 - व्याकरणशास्त्रावतरणी

Certificate Programme in Vyakarana-Shastram
(Entry level)

व्याकरणशास्त्रावतरणी (Certificate Programme in Vyakarana-Shastram)					
पाठ्यक्रम- कूटाङ्कः Program me- code	पाठ्य- कूटाङ्कः (Course code)	पाठ्यम् (Course/Text)	पाठ्यांश- कूटाङ्कः (Course Content code/ SLM- Module No.)	स्वाध्यायसामग्री / पाठ्यांशः (Self-learning Materials) / course content	शिक्षाङ्कः Credits (Compo- nent wise)
P011	Vya-01	लघु-सिद्धान्त-कौमुदी-1 (आदितः पञ्चसन्ध्यन्तो भागः)	Vya 1.1	खण्डः - १. संज्ञा- प्रकरणम्	1
			Vya 1.2	खण्डः - २. अच्- सन्धि-प्रकरणम्	2
			Vya 1.3	खण्डः - ३. हल्- सन्धि- विसर्गसन्धि- प्रकरणम्	2
	Vya - 38	भाषासंरचना	Vya 38.1	व्याकरणदृष्ट्या भाषासंरचनायाः स्थूलपरिचयः	1
	Vya - 39	अष्टाध्यायीधारणा	Vya 39.1	परिचयपुरस्सरं प्रथमाध्यायस्य रटनाभ्यासः	1
	शिक्षाङ्क-योगः (Total Credits)				

P012 - व्याकरणशास्त्रावगाहनी**Advanced Certificate Programme in Vyakarana-Shastram
(Advanced level)**

व्याकरणशास्त्रावगाहनी (Advanced Certificate Programme in Vyakarana-Shastram)					
पाठ्यक्रम- कूटाङ्कः Programme- code	पाठ्य- कूटाङ्कः (Course code)	पाठ्यम् (Course/Text)	पाठ्यांश-कूटाङ्कः (Course Content code/ SLM-Module No.)	स्वाध्यायसामग्री / पाठ्यांशः (Self-learning Materials) / course content	शिक्षाङ्कः Credits (Component wise)
P012	Vya-02	अजन्तशब्दरूपसिद्धिः - लघु-सिद्धान्त-कौमुदी -2 (अजन्त-प्रकरणम्)	Vya 2.1	खण्डः- ४. अजन्त- पुंलिङ्ग-स्त्रीलिङ्ग- नपुंसकलिङ्ग-प्रकरणम्	3
	Vya-52	कारकस्त्रीप्रत्ययप्रकरणम् (लघु-सिद्धान्त-कौमुदी)	Vya 52.1	खण्डः- ४. कारकप्रकरणम् (षोडशः पाठः)	1
			Vya 52.3	खण्डः- ६. स्त्रीप्रत्ययप्रकरणम् (२६.५ तः २७ पाठान्तं यावत्)	1
	Vya-08	समास-प्रकरणम् (लघुसिद्धान्तकौमुदीतः)	Vya 8.1	खण्डः- ५. समास- प्रकरणम्	4
	Vya - 49	अष्टाध्यायीधारणा (द्वितीयतृतीयाध्यायौ)	Vya 39.2	परिचयपुरस्सरं द्वितीयतृतीयाध्याययोः रटनाभ्यासः	2
	Vya -51	व्याकरणशास्त्रेतिहासः भागः -1	Vya 51.1	खण्डः - 1	1
शिक्षाङ्क-योगः (Total Credits)					12

P013 - व्याकरणशास्त्रदक्षता

Diploma in Vyakarana-shastram

व्याकरणशास्त्रदक्षता (Diploma in Vyakarana-shastram)					
अध्ययन-क्र.सं. Programme- code	पाठ्य-कूटाङ्कः Course code)	पाठ्यम्/ ग्रन्थभागः (Course/Text)	पाठ्यांश-कूटाङ्कः (Course code/ SLM-Module No.)	स्वाध्यायसामग्री (Self Learning Materials)	अध्ययनाङ्क- विभागः Credits (Componentwise)
P013	Vya- 03	हलन्तप्रकरणम्- अव्ययप्रकरणं च (लघुसिद्धान्तकौमुदी)	Vya 3.1	खण्डः - ५. हलन्त- पुं-स्त्री-नपुं.-प्रकरणम् अव्ययप्रकरणं च	5
	Vya 04	लघुसिद्धान्तकौमुदी (भ्वादिप्रकरणम्)	Vya4.1	खण्डः - ६. भ्वादि- प्रकरणम्	7
	Vya 05	लघुसिद्धान्तकौमुदी (अदादितः क्यादिपर्यन्तम्)	Vya 5.1	खण्डः- १. अदादितः क्यादिपर्यन्तम्	4
		लघुसिद्धान्तकौमुदी (चुरादितः लकारार्थपर्यन्तम्)	Vya 5.2	खण्डः- २. चुरादितः आरभ्य लकारार्थं यावत्	2
		कृदन्तप्रकरणम्- (ल.सि.कौ.)	Vya 5.3	खण्डः- ३. कृत्यप्रक्रियातः उत्तरकृदन्तं यावत्	2
	Vya 09	तद्धितप्रकरणम्- (ल.सि.कौ.)	Vya9.1	खण्डः - ६. तद्धितप्रकरणम् - १	6
			Vya9.2	खण्डः - ७. तद्धितप्रकरणम् -२	
			Vya9.3	खण्डः - ८. तद्धितप्रकरणम् -३	
	Vya-47	व्याकरणस्य प्रयोजनानि (महाभाष्यानुगुणम्)	Vya 47.1	खण्डः - १ व्याकरणाध्ययनस्य प्रयोजनविचारः शब्दतत्त्वविचारश्च	2
	Vya-48	व्याकरणशास्त्रपरिच यः भागः - 2	Vya 48.1	खण्डः - २	1

	Vya-50	अष्टाध्यायीधारणा	Vya 50.01	परिचयपुरस्सरं चतुर्थाध्यायस्य रटनाभ्यासः	2
शिक्षाङ्क-योगः (Total Credits)					31

P014 - व्याकरणशास्त्रप्रवीणः**Advanced Diploma in Vyakarana-shastram
(Efficiency Level Diploma)**

व्याकरणशास्त्रप्रवीणः (Advanced Diploma in Vyakarana-shastram)					
पाठ्यक्रम-कूटाङ्कः Programme- code	पाठ्य- कूटाङ्कः (Course code)	पाठ्यम् (Course/Text)	पाठ्यांश-कूटाङ्कः (Course Content code/ SLM-Module No.)	स्वाध्यायसामग्री / पाठ्यांशः (Self Learning Materials) / course content	शिक्षाङ्कः Credits (Component wise)
P014	Vya-12	वैयाकरण- सिद्धान्तकौमुदी (आदितः पञ्चसन्ध्यन्तोभागः)	Vya 12.1	खण्डः १ संज्ञा-परिभाषा-प्रकरणम्	2
			Vya 12.2	खण्डः २ अच्-सन्धि-प्रकरणम्	2
			Vya 12.3	खण्डः ३. हल्-सन्धि-प्रकरणम्	2
			Vya 12.4	खण्डः ४. विसर्गसन्धि/स्वादिसन्धि -प्रकरणम्	1
	Vya-46	शब्दरूप- सिद्धिप्रक्रिया वैयाकरण- सिद्धान्तकौमुदी (अजन्तप्रकरणम्)	Vya 46.1	खण्डः १ प्रातिपदिकसंज्ञातः आकारान्तं यावत्	2
			Vya 46.2	खण्डः २ पुंलिङ्ग- इकारान्तादारभ्य औकारान्तं यावत्	2
			Vya 46.3	खण्डः -३ स्त्रीलिङ्ग- आकारान्तादारभ्य नपुंसकलिङ्गौकारान्तं यावत्	1
	Vya -42	वैयाकरणसिद्धान्त कौमुदी	Vya 17.1	खण्डः १ स्त्रीप्रत्ययप्रकरणम् - १	1

		(स्त्रीप्रत्ययकारकप्रकरणे)	Vya 17.2	खण्डः - २. स्त्रीप्रत्ययप्रकरणम् -२	1	
			Vya 18.1	खण्डः - ३. कारकप्रकरणम् - १	1	
			Vya 18.2	खण्डः - ४. कारकप्रकरणम् -२	2	
	Vya- 19	वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी (समासः)		Vya 19.1	खण्डः - ५. समासपरिचयः (अव्ययीभावसमासश्च)	1
				Vya 19.2	खण्डः - ६. तत्पुरुषसमासप्रकरणम् - १	1
				Vya 19.3	खण्डः - ७. तत्पुरुषसमासप्रकरणम् - २	1
				Vya 19.4	खण्डः - ८. तत्पुरुषसमासप्रकरणम् - ३	1
				Vya 19.5	खण्डः - ९. बहुव्रीहिसमासप्रकरणम्	1
				Vya 19.6	खण्डः - १०. द्वन्द्वसमासप्रकरणम्	1
				Vya 19.7	खण्डः - ११. समासपरिशिष्टम्	1
	Vya-45	वैयाकरण-सिद्धान्तकौमुदी (तद्धितप्रकरणे शैषिकप्रकरणान्तो भागः)		Vya 45.1	खण्डः- १.अपत्याधिकारप्रकरणम्	2
				Vya45.2	खण्डः- २. रक्ताद्यर्थकप्रकरणं चातुरर्थिकप्रकरणं च	1
				Vya 45.3	खण्डः- ३. शैषिकप्रकरणम् (प्रथमोभागः)	2
Vya-24	महाभाष्यम् (पस्पशाह्निकम्)		Vya 24.1	खण्डः - १. व्याकरणाध्ययनस्य	2	

				प्रयोजनविचारः शब्दतत्त्वविचारश्च	
			Vya 24.2	खण्डः - २. शब्दानां ज्ञानप्रयोगनित्याऽनित्य विचारः व्याकरणतत्त्व - वर्णोपदेशविचारश्च	1
	Vya -44	व्याकरणशास्त्रेति हासः	Vya 36.3	खण्डः - 3	1
शिक्षाङ्क-योगः (Total Credits)					32

P015 - व्याकरणशास्त्रविशारदः

Proficiency level Diploma in Vyakarana Shastram

व्याकरणशास्त्रविशारदः (Proficiency level Diploma in Vyakarana Shastram)					
पाठ्यक्रम- कूटाङ्कः Programm e- code	पाठ्य- कूटाङ्कः (Course code)	पाठ्यम् (Course/Text)	पाठ्यांश- कूटाङ्कः (Course Content code/ SLM- Module No.)	स्वाध्यायसामग्री / पाठ्यांशः (Self Learning Materials) / course content	शिक्षाङ्कः Credits (Compon ent wise)
P015	Vya-43	महाभाष्यम्	Vya 25.3	खण्डः - ३. वर्णसमाम्नायविचारः	2
		वैयाकरण- सिद्धान्तकौमुदी पूर्वकृदन्तप्रकरणम्	Vya 20.1	खण्डः -१ धातोः इत्यतः कुमारशीर्षयोः णिनिः इत्येतद्भागान्तं यावत्	2
			Vya 20.2	खण्डः -२ लक्षणे जायापत्योष्ठक् अर्हप्रशंसायाम् इत्यन्तम्	1
			Vya 20.3	खण्डः -३ आक्वेस्तच्छीलइत्यतःकर्त्तरिचर्षिदेवत योः इत्यन्तम्	1
	Vya-21	प्रौढमनोरमा (पञ्चसन्ध्यन्तो भागः)	Vya 21.1	खण्डः- १. संज्ञाप्रकरणम् परिभाषाप्रकरणं च	2
			Vya 21.2	खण्डः- २. अक्सन्धिः प्रकृतिभावश्च	3
			Vya 21.3	खण्डः- ३. हल्सन्धि-विसर्गसन्धि- स्वादिसन्धिप्रकरणानि	3
	Vya-29	लघुशब्देन्दुशेखरः (पञ्चसन्ध्यन्तो भागः)	Vya 29.1	खण्डः१. आदितः बाह्यप्रयत्नविवरणान्तं संज्ञाप्रकरणम्	1
			Vya 29.2	खण्डः २. 'ऋलृवर्णयोः' इत्यारभ्य आसंज्ञाप्रकरणसमाप्ति-भागः	1
			Vya 29.3	खण्डः ३. परिभाषाप्रकरणम्	1
			Vya 29.4	खण्डः ४. 'इकोयणचि' इत्यारभ्य यान्तवान्तादेशसन्धि-पर्यन्तो भागः	1
			Vya 29.5	खण्डः ५. 'लोपः शाकल्यस्य'; इत्यारभ्य आऽक्सन्धिसमाप्तिभागः	1

		Vya 29.6	खण्डः६. हल्सन्धिप्रकरणम्	2
		Vya 29.7	खण्डः७. विसर्गसन्धिः स्वादिसन्धिश्च	1
Vya-32	परिभाषेन्दुशेखरः (१-३६ परिभाषाः)	Vya 32.1	खण्डः१. आदितो द्वादशपरिभाषाः	2
		Vya 32.2	खण्डः२. एकविंशतिः यत्रानेकेत्यादिपरिभाषा	2
		Vya 32.3	खण्डः३. 'सर्वोद्वन्द्व' इत्यादिषोडशपरिभाषा	1
Vya-27	भूषणसारः - धात्वर्थप्रकरणम्	Vya 27.1	खण्डः - १. धात्वर्थनिर्णयः	5
शिक्षाङ्क-योगः (Total Credits)				32

Defining Credit -

Each credit in our system is equivalent to 30 hours of learner-study comprising all learning activities (i.e., reading and comprehending the print material, listening to audio, watching video, attending online/live-sessions, Group-discussions/tele-conference and writing assignments, responses etc.

प्राक्शास्त्रि-उपाधिपाठ्यक्रमः

P007 - प्राक्-शास्त्री

PRAK-SHASTRI (+2)

(Intermediate with major Sanskrit)

प्राक्-शास्त्री - PRAK-SHASTRI (+2) (Intermediate with major Sanskrit)					
प्रथमवर्षम् (प्राक्-शास्त्री)					
कक्षा	सत्रार्द्धम्	विषय/पाठ्यकूटाङ्कः	पाठ्यप्रकारः	पाठ्यक्रमविवरणम्	क्रेडिट्
प्राक्शास्त्रि- प्रथमवर्षम्	प्रथमम्	BS-01	Foundation	संस्कृतभाषाप्रवेशः - 1 प्रथमदीक्षा (वाक्यव्यवहारः)	04
		BS-14	Foundation	उच्चारणकौशलम् • अमरकोशः (स्वर्गवर्गः) • श्रीमद्भगवद्गीता - भक्तियोगः (12 th अध्यायः) • सुभाषितानि • शब्दरूपाणि धातुरूपाणि च	04
		Yg-01	Skill	योगासनपरिचयः (के.सं.वि. द्वारा प्रकाशित- सामान्ययोगाभ्यासक्रमः)	04
		EL-	Elective/ Optional	हिन्दी / प्रादेशिकभाषा / English / Computer Science / Physics (MOOCS/IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 क्रेडिट-युतः समस्तरीयः कश्चन ऐच्छिकः विषयः । अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन विषयः)	04
		EL-	Elective/ Optional	Chemistry/Economics/ History/ Political Science/ Sociology (MOOCS/IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 क्रेडिट-युतः समस्तरीयः कश्चन ऐच्छिकः विषयः । अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन विषयः)	04
			Additional	Mathematics/Biology/ Psychology/ Geography	04

			(MOOCS/IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 क्रेडिट-युतः समस्तरीयः कश्चन ऐच्छिकः विषयः । अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन विषयः)	
			सत्रार्द्धस्य योगः	24
द्वितीयम्		Foundation	संस्कृतभाषाप्रवेशः - II (व्यवहारप्रदीपः -१ भागः), कारकम्	04
		Foundation	संस्कृतभाषाप्रवेशः - III (व्यवहारप्रदीपः - २ भागः), सन्धिः	04
		Skill	Communicative English	04
		Elective/ Optional	हिन्दी / प्रादेशिकभाषा / English / Computer Science / Physics (MOOCS/IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 क्रेडिट-युतः समस्तरीयः कश्चन ऐच्छिकः विषयः । अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन विषयः)	04
		Elective/ Optional	तर्कसोपानम् / भारतीयस्वास्थ्यपद्धतिः (आयुर्वेदः) / भारतीयगणितपरिचयः/Chemistry (MOOCS/IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 क्रेडिट-युतः कश्चन ऐच्छिकः विषयः । अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन समस्तरीयः विषयः)	04
		Additional	Mathematics/Biology/ Psychology/ / Geography (MOOCS/IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 क्रेडिट-युतः समस्तरीयः कश्चन ऐच्छिकः विषयः । अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन विषयः)	04
			सत्रार्द्धस्य योगः	24
सत्रस्य सम्पूर्णयोगः				48

द्वितीयवर्षम् (प्राक्-शास्त्री)					
कक्षा	सत्रार्द्धम्	पत्रसङ्केतसङ्ख्या	पाठ्यविवरणम्	क्रेडिट्	
प्राक्शास्त्रि- द्वितीयवर्षम्	तृतीयम्	Foundation	संस्कृतवाङ्मयपरिचयः • वैदिकवाङ्मयम् • लौकिकवाङ्मयम्	04	
		Foundation	सङ्केपरामायाणम्, समासः	04	
		Skill	प्रायोगिकसङ्गणकम् (Computer Application) (MOOCS/IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 क्रेडिट- युतः समस्तरीयः कश्चन ऐच्छिकः विषयः। अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन कश्चन समस्तरीयः विषयः)	04	
		Elective/ Optional	हिन्दी / प्रादेशिकभाषा / English / Computer Science / Physics (MOOCS/IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 क्रेडिट- युतः समस्तरीयः कश्चन ऐच्छिकः विषयः। अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन कश्चन विषयः)	04	
		Elective/ Optional	Chemistry/Economics/ History/ Political Science/ Sociology (MOOCS/IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 क्रेडिट- युतः समस्तरीयः कश्चन ऐच्छिकः विषयः। अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन कश्चन विषयः)	04	
		Additional	Mathematics/Biology/ Psychology/ Geography (MOOCS/IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 क्रेडिट- युतः समस्तरीयः कश्चन ऐच्छिकः विषयः। अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन कश्चन विषयः)	04	
				सत्रार्द्धस्य योगः	24
	चतुर्थम्	Foundation	शास्त्रपरिचयः - १ दर्शनम् (न्याय-वैशेषिक-साङ्ख्य-योग-मीमांसा- वेदान्त-चार्वाक-बौद्ध-जैन-दर्शनानि)	04	
		Foundation	शास्त्रपरिचयः - २ • व्याकरणम् • साहित्यम्	04	
		Foundation	शास्त्रपरिचयः - ३ • धर्मशास्त्रम् • पुराणेतिहासः • वास्तुशास्त्रम्	04	

		• ज्यौतिषम्	
	Skill	परियोजनाकार्यं प्रशिक्षिता च रूपकम्/अनुवादः/योगः/ सङ्गणकविज्ञानम् (Computer Science)/ Physics (MOOCS/IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 क्रेडिट- युतः समस्तरीयः कश्चन ऐच्छिकः विषयः । अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन विषयः)	04
	Elective/ Optional	शास्त्रम् साहित्यम्/ व्याकरणम्/ ज्यौतिषम्/ धर्मशास्त्रम्/ Chemistry (MOOCS/IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 क्रेडिट- युतः समस्तरीयः कश्चन ऐच्छिकः विषयः । अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन विषयः)	04
	Additional	Mathematics/Biology/ Psychology/ / Geography (MOOCS/IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 क्रेडिट- युतः समस्तरीयः कश्चन ऐच्छिकः विषयः । अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन विषयः)	04
			सत्राद्धिस्य योगः 24
			सत्रस्य सम्पूर्णयोगः 48
			आहत्य सम्पूर्णयोगः 96

Defining Credit –

Each credit in our system is equivalent to 30 hours of learner-study comprising all learning activities (i.e., reading and comprehending the print material, listening to audio, watching video, attending online/live-sessions, Group-discussions/tele-conference and writing assignments, responses etc.

व्याकरण-शास्त्रि-उपाधिपाठ्यक्रमः

P041 - शास्त्री (व्याकरणशास्त्रम्)

Shastri - Specialization in Vyakarana-Shastram
(Graduation Programme)

शास्त्री (व्याकरणशास्त्रम्) प्रथमवर्षम्

कक्ष्या	सत्रार्थम्	विषयकूटाङ्कः	पाठ्यप्रकारः	पाठ्यक्रमविवरणम्	शिक्षाङ्काः (Credits)
शास्त्रिप्रथम वर्षम्	प्रथमम्	Vya-01	DSCC 1	<ul style="list-style-type: none"> सन्धिज्ञानोपयोगि संज्ञाप्रकरणम् अच्सन्धिप्रकरणम्, प्रकृतिभावसन्धिप्रकरणञ्च हल्-विसर्ग-स्वादि-सन्धि-प्रकरणानि 	4
		Vya-55	DSCC 2	<ul style="list-style-type: none"> व्याकरणशास्त्रस्य संक्षिप्तः इतिहासः - (पाणिनेः पूर्वतनवैयाकरणाः, पाणिनिः, कात्यायनः, पतञ्जलिः, भर्तृहरिः, वामनजयादित्यौ, कैयटः, भट्टोजिदीक्षितः, कौण्डभट्टः नागेशभट्टः एतेषां संक्षिप्तपरिचयः) महाभाष्यस्य पस्पशाह्निकम्- शब्दस्वरूपनिर्णयाधिकरणम्, शास्त्रप्रयोजनाधिकरणम् शास्त्रनिर्माणरीतिरूपणाधिकरणम्, जातिव्यक्तिपदार्थनिरूपणाधिकरणम्, शब्दनित्यत्वानित्यत्वविचारः, शास्त्रस्य धर्मजनकताधिकरणम्, धर्मनियमाधिकरणम् शब्दविषयप्रदर्शनाधिकरणम्, शब्दज्ञानस्य धर्मजनकताधिकरणम् व्याकरणाधिकरणम्, वर्णोपदेशाधिकरणम् 	4
		Sah-21 Or Jyo-01	IDE -1 (DSE 1)	व्याकरणशास्त्रेतरः DSCC – 1 इत्यत्र निर्दिष्टः कश्चन ऐच्छिकः विषयः। (साहित्यम् ज्यौतिषम्) अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः अवतरणीस्तरीयः अन्यूनं 4 शिक्षाङ्कः (Credit) युतः व्याकरणशास्त्रेतरः कश्चन विषयः।	4
		Sah-02 Or	GE 1	MOOCS / IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः प्रमाणपत्रस्तरीयः कश्चन ऐच्छिकः विषयः ।	4

	Jyo-42		अथवा DSCC-1, DSE-1 इत्यत्र स्वीकृतविषयं विहाय अन्यः कश्चन विषयः ।	
	Vya-39	AECC 1	संस्कृतभाषाकौशलवर्धनम् + अष्टाध्यायीधारणा- प्रथमाध्यायः	4
		AECC 2	आङ्ग्लभाषा (CSU course/ IGNOU / MOOCS), Parts of Speech, Tenses, Transformation of Sentences, Syllables	2
		AEEC 1	सङ्गणकविज्ञानम् (CSU course/ IGNOU / MOOCS), Windows Operating System and MS Word with Unicode अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन समस्तरीयः विषयः (यथा आयुर्वेदोक्तस्वस्थवृत्तम्)	2
	प्रथमसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः			24
द्वितीयम्	Vya-02	DSCC 3	अजन्त-पुंलिङ्ग-स्त्रीलिङ्ग-नपुंसकलिङ्ग-प्रकरणम्	4
	Vya-56	DSCC 4	कारकप्रकरणं स्त्रीप्रत्ययप्रकरणं समासप्रकरणञ्च	4
	Vya-57	DSCC 5	<ul style="list-style-type: none"> • भ्वादिप्रकरणम् (चिताः धातवः) • तद्धितप्रकरणम् (रक्ताद्यर्थं यावत्) 	4
	Sah-23 Or Jyo-10	GE 2	GE-1 इत्यत्र स्वीकृतस्य अग्रिमस्तरीयः विषयः अथवा MOOCS / IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 शिक्षाङ्क (Credit)युतः पूर्वम् अनधीतः कश्चन ऐच्छिकः विषयः अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः समस्तरीयः विषयः	4
		SEC 1	व्यक्तित्वविकासोपयोगीनि चितानि सुभाषितानि	2
		SEC 2	Computer Science - Microsoft Excel (CSU course/ IGNOU / MOOCS), अथवा अनुवादप्रशिक्षणम्	4
		INTERNSH IP 1	मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमते प्रशिक्षणात्मके/ सेवात्मके कार्यक्रमे भागग्रहणम्	6
द्वितीयसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः				28
शास्त्रिप्रथमवर्षस्य सत्रार्थयोः शिक्षाङ्कयोगः				52
शास्त्रिप्रथमवर्षस्तरीयं प्रमाणपत्रम्				

आधारग्रन्थः- लघुसिद्धान्तकौमुदी, अष्टाध्यायी, वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी, व्याकरणमहाभाष्यम्

शास्त्री (व्याकरणशास्त्रम्) द्वितीयवर्षम्

कक्ष्या	सत्रार्थम्	विषयकूटाङ्कः	पाठ्यप्रकारः	पाठ्यक्रमविवरणम्	शिक्षाङ्काः (Credits)		
शास्त्री- द्वितीय वर्षम्	तृतीयम्	Vya-12	DSCC 6	पञ्चसन्ध्यन्तो भागः	4		
		Vya-46	DSCC 7	अजन्तप्रकरणम्	4		
		Sah-25 Or Jyo-04	IDE -2 (DSE 2)	IDE-1 इत्यत्र स्वीकृतस्य अग्रिमस्तरीयः विषयः, अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः अवतरणीस्तरीयः अन्यूनं 4 शिक्षाङ्क (Credit)युतः व्याकरणशास्त्रेतरः कश्चन विषयः	4		
		R-06 Or Jyo-07	GE 3	GE-2 इत्यत्र स्वीकृतस्य अग्रिमस्तरीयः विषयः अथवा MOOCS / IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 शिक्षाङ्क (Credits)- युतः पूर्वम् अनधीतः कश्चन ऐच्छिकः विषयः अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन विषयः ।	4		
			AECC 3	IGNOU/MOOCS इत्यतः 4 क्रेडिट-युतः हिन्दीभाषाविषयः अथवा IGNOU/MOOCS/CSU इत्यतः यः कश्चित् अन्यूनं 4 शिक्षाङ्क (Credits)- युतः आधुनिकविषयः	4		
			AECC 4	IGNOU/MOOCS/CSU इत्यतः आङ्ग्लभाषासम्बद्धः विषयः (Active Passive, Direct Indirect, Paragraph/Story Writing, Letter Writing (formal/informal) अथवा IGNOU/MOOCS इत्यतः यः कश्चित् अन्यूनं 2 शिक्षाङ्क (Credits)युतः आधुनिकविषयः	2		
			AEEC 2	Computer science (HTML + Web designing) (Web Development Introduction) अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन समस्तरीयः विषयः	2		
				तृतीयसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः			24
		चतुर्थम्	Vya-58	DSCC 8	हलन्तप्रकरणम्	4	

	Vya-42	DSCC 9	स्त्रीप्रत्ययप्रकरणं कारकप्रकरणञ्च	4
	Vya-19	DSCC 10	समासप्रकरणम् (चितः भागः)	4
	Sah-26 Or Jyo-05	GE 4	GE 3 इत्यत्र स्वीकृतस्य अग्रिमस्तरीयः विषयः अथवा MOOCS / IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 शिक्षाङ्क (Credits)युतः पूर्वम् अनधीतः कश्चन ऐच्छिकः विषयः । अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन समस्तरीयः विषयः ।	4
		SEC 3	जीवनोत्कर्षाय श्रीमद्भगवद्गीता	2
		SEC 4	Computer Application (IGNOU/MOOCS) Tally (Fundamentals of Accounting, Ledger, Fundamentals of computerized accounting, Introduction to inventories)	4
		INTERNSH IP 2	मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमते प्रशिक्षणात्मके / सेवात्मके कार्यक्रमे भागग्रहणम्	6
	चतुर्थसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः			28
	शास्त्रिद्वितीयवर्षस्य सत्रार्थयोः सम्पूर्णाशिक्षाङ्कयोगः			52
शास्त्रिद्वितीयवर्षान्ते निष्क्रमणसमये प्राप्तव्योपाधिः			शास्त्रिडिप्लोमा (दक्षता)	

आधारग्रन्थः- अष्टाध्यायी, वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी ।

शास्त्री (व्याकरणशास्त्रम्) तृतीयवर्षम्					
कक्ष्या	सत्रार्थम्	विषयकूटाङ्कः	पाठ्यप्रकारः	पाठ्यक्रमविवरणम्	शिक्षाङ्काः (Credits)
शास्त्रितृतीयवर्षम्	पञ्चमम्	Vya-59	DSCC 11	भ्वादिप्रकरणम्	4
		Vya-45	DSCC 12	तद्धितप्रकरणम् (शैषिकप्रकरणात् रक्ताद्यर्थप्रकरणम् यावत्)	4
		Sah-27 Or Jyo-43	IDE-3 (DSE 3)	IDE-2 इत्यत्र स्वीकृतस्य अग्रिमस्तरीयः विषयः, अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः अन्यूनम् 4 शिक्षाङ्क (Credits)युतः पूर्वम् अनधीतः ऐच्छिकः कश्चन विषयः	4
		R-04 Or Jyo-45	GE 5	GE 4 इत्यत्र स्वीकृतस्य अग्रिमस्तरीयः विषयः अथवा MOOCS/IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 क्रेडिट- युतः पूर्वम् अनधीतः कश्चन ऐच्छिकः विषयः। अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन समस्तरीयः विषयः	4
			AECC 5	पर्यावरणविज्ञानम् (MOOCS/IGNOU)	4
			AEEC 3	सङ्गणकविज्ञानम् अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन समस्तरीयः विषयः	2
		पञ्चमसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः			
	षष्ठम्	Vya-14	DSCC 13	अदादितः चुरादिपर्यन्तम् (चिताः धातवः)	4
		Vya-20	DSCC 14	कृदन्तप्रकरणम्	4
		Vya-60	DSCC 15	सन्नन्तप्रकरणं णिच्-प्रकरणम् आत्मनेपदप्रकरणं लकारार्थप्रकरणञ्च	4
		Sah-05 Or	GE 6	GE 5 इत्यत्र स्वीकृतस्य अग्रिमस्तरीयः विषयः	4

	Jyo-44		अथवा MOOCS / IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 शिक्षाङ्क (Credits)युतः पूर्वम् अनधीतः कश्चन ऐच्छिकः विषयः । अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन समस्तरीयः विषयः	
		SEC 5	संस्कृतवाङ्मये जीवनमूल्यानि आधारः - १. चितानि अध्यात्मस्तोत्राणि/ २. रामायणमहाभारतपुराणादिभ्यः चिताः अंशाः/ ३. ईशावास्योपनिषत्/ ४. सज्जनशतकम्(एच्.वि.नागराजराव्)	2
		SEC 6	Computer Science PYTHON (Introduction, Basic Python Syntax, Language Components, Collections, Functions, Modules) (MOOCS/IGNOU/CSU) अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन समस्तरीयः विषयः	4
		INTERNSHIP 3	मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमते प्रशिक्षणात्मके / सेवात्मके कार्यक्रमे भागग्रहणम्	6
षष्ठसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः				28
शास्त्रितृतीयवर्षस्य सत्रार्थयोः सम्पूर्णाशिक्षाङ्कयोगः				50
शास्त्रितृतीयवर्षान्ते निष्क्रमणसमये प्राप्तव्योपाधिः			शास्त्रि - उपाधिः	

आधारग्रन्थः- अष्टाध्यायी, वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी ।

Expension of Abrivation :

DSCC – Diseipline Specific Core Corse, DSEC - Diseipline Specific Elective Corse,
AECC – Ability Enhancement Core Corse, AEEC – Ability Enhancement Elective Corse,
ECA – Extra Curricular Activities, SEC – Skill Enhancement Course,
IDE – Inter Deciplenary Elective, GE – Genaric Elective

Defining Credit - Each credit in our system is equivalent to 30 hours of learner-study comprising all learning activities (i.e., reading and comprehending the print material, listening to audio, watching video, attending online/live-sessions, Group-discussions/teleconference and writing assignments, responses etc.

व्याकरण-आचार्य-उपाधिपाठ्यक्रमः

P044 – आचार्यः (व्याकरणशास्त्रम्)

Acharya - specialization in Vyakarana-Shastram
(Post-Graduation)

आचार्यः (व्याकरणशास्त्रम्) प्रथमवर्षम्						
कक्ष्या	सत्रार्थम्	विषयकूटाङ्कः	पाठ्यप्रकारः	पाठ्यक्रमविवरणम्	शिक्षाङ्काः (Credits)	
आचार्यप्रथमवर्षम्	प्रथमम्	Vya-61	DSCC 16	महाभाष्यम् (प्रत्याहाराह्निकम्)	4	
		Vya-62	DSCC 17	परिभाषेन्दुशेखरः(1-16 परिभाषाः)	4	
		Vya-63	DSCC 18	प्रौढमनोरमा (आदितः परिभाषाप्रकरणान्तं यावत्)	4	
		Vya-64	DSCC 19	वैयाकरणभूषणसारः (मङ्गलाचरणं धात्वाख्यातार्थवादश्च)	4	
			AEEC 4	विविधशास्त्रप्रमेयपरिचयः (विविधानां भारतीयशास्त्राणां परिचयः)	4	
			ECA 1	पाठ्येतर-गतिविधयः, नाटकम् (नाटके भागग्रहणम्/ विश्लेषणम्/ संस्कृते लघुचलच्चित्रनिर्माणम्), स्फूर्तिस्पर्धा (क्विज), संस्कृतकार्यक्रमाणाम् आयोजने/प्रबन्धने/प्रचारे सक्रियसहयोगः इत्यादिः ।	2	
		प्रथमसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः				22
	द्वितीयम्	Vya-65	DSCC 20	महाभाष्यम् (7-9 आह्निकान्तम्)	4	
		Vya-66	DSCC 21	परिभाषेन्दुशेखरः(17-36 परिभाषाः)	4	
		Vya-67	DSCC 22	प्रौढमनोरमा (सन्धिप्रकरणम्)	4	
		Vya-68	DSCC 23	वैयाकरणभूषणसारः (लकारसुम्नार्थनिर्णयः)	4	
			AEEC 5	१. विविधशास्त्रप्रमाणविचारः	6	

				२. शब्दशक्तिविचारः, शब्दार्थविचारः ३. शास्त्रपारिभाषिकपदपरिचयः ४. पद्य/गद्यरचनाकौशलम्	
		INTERNSHIP 4		मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमते प्रशिक्षणात्मके / सेवात्मके कार्यक्रमे भागग्रहणम्	6
द्वितीयसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः					28
आचार्यप्रथमवर्षस्य सत्रार्थयोः सम्पूर्णशिक्षाङ्कयोगः					50
आचार्यप्रथमवर्षान्ते निष्क्रमणसमये प्राप्तव्योपाधिः			स्नातकोत्तरदक्षता-(PG Diploma)		

आधारग्रन्थाः-मुक्तस्वाध्यायपीठस्य सामग्र्यः -महाभाष्यम्, प्रौढमनोरमा, परिभाषेन्दुशेखरः, वैयाकरणभूषणसारः।

आचार्यः (व्याकरणशास्त्रम्) द्वितीयवर्षम्

कक्षा	सत्रार्थम्	विषयकूटाङ्कः	पाठ्यप्रकारः	पाठ्यक्रमविवरणम्	शिक्षाङ्काः (Credits)
आचार्यद्वितीयवर्षम्	तृतीयम्	Vya-69	DSCC 24	लघुशब्देन्दुशेखरः (आदितः परिभाषाप्रकरणान्तं यावत्)	4
		Vya-70	DSCC 25	परमलघुमञ्जूषा (मङ्गलाचरणतः व्यञ्जनाविचारान्तो भागः)	4
		Vya-71	DSCC26	वाक्यपदीयम्-ब्रह्मकाण्डम् (प्रथमः खण्डः)	4
		Vya-37	DSCC 27	शास्त्रविमर्शः निबन्धश्च	4
			AECC 6	अनुसन्धानपद्धतिः, पाण्डुलिपिविज्ञानञ्च	4
			ECA 2	पाठ्येतर-गतिविधयः, नाटकम् (नाटके भागग्रहणम्/ विश्लेषणम्/ संस्कृते लघुचलच्चित्रनिर्माणम्), स्फूर्तिस्पर्धा (विक्रिज्), संस्कृतकार्यक्रमाणाम् आयोजने/प्रबन्धने/प्रचारे सक्रियसहयोगः इत्यादिः	2
तृतीयसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः					22

	चतुर्थम्	Vya-73	DSCC 28	लघुशब्देन्दुशेखरः (सन्धिप्रकरणम्)	4
		Vya-74	DSCC 29	परमलघुमञ्जूषा (निपातार्थविचारः, नजर्थविचारः, नामार्थविचारः च)	4
		Vya-72	DSCC 30	वाक्यपदीयम्, ब्रह्मकाण्डम् (द्वितीयः खण्डः)	4
			Dissertation	व्याकरणशास्त्रसम्बद्धः अभीष्टविषयकः लघुशोधप्रबन्धः	6
			ECA 3	पाठ्येतर-गतिविधयः , नाटकम् (नाटके भागग्रहणम्/ विश्लेषणम्/ संस्कृते लघुचलच्चित्रनिर्माणम्) , स्फूर्तिस्पर्धा (क्विज्) , संस्कृतकार्यक्रमाणाम् आयोजने/प्रबन्धने/प्रचारे सक्रियसहयोगः इत्यादिः	2
चतुर्थसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः					20
आचार्यद्वितीयवर्षस्य सत्रार्थयोः सम्पूर्णाशिक्षाङ्कयोगः					42
आचार्यद्वितीयवर्षान्ते निष्क्रमणसमये प्राप्तव्योपाधिः			आचार्यः (सोनोतकोत्तर –उपाधिः)		

आधारग्रन्थाः-मुक्तस्वाध्यायपीठस्य सामग्र्यः -महाभाष्यम्, प्रौढमनोरमा, परिभाषेन्दुशेखरः,वैयाकरणभूषणसारः,
वैयाकरणसिद्धान्तपरमलघुमञ्जूषा

Expansion of Abrivation :

DSCC – Discipline Specific Core Course, DSEC - Discipline Specific Elective Course,
AECC – Ability Enhancement Core Course, AEEC – Ability Enhancement Elective Course,
ECA – Extra Curricular Activities, SEC – Skill Enhancement Course,
IDE – Inter Deciplinary Elective, GE – Generic Elective

Defining Credit - Each credit in our system is equivalent to 30 hours of learner-study comprising all learning activities (i.e., reading and comprehending the print material, listening to audio, watching video, attending online/live-sessions, Group-discussions/teleconference and writing assignments, responses etc.